



Kothencz Tamás csomoros nyárfa bútor készítő beszél a szakmájáról

GARANTÁLT MINŐSÉG, KEDVEZŐ ÁRAK

dr. habil. Gerencsér Kinga
c. egyetemi tanár

A Möbelart Bt. valódi fából – jórészt egy, csak Magyarországon élő, különösen védett nyárfaritkaságból, a topolyából, vagy más néven csomoros nyárfából – készít művészi kidolgozású, természetes – rusztikus, és egyetlen fatörzsből faragott monolit bútorokat. A Képző- és Iparművészeti Lektorátus által is zsűrizett alkotásaikban arra törekszenek, hogy a fa természetes formáját megőrizve készítsenek praktikus, a megrendelő otthonába jól illeszthető bútorokat.

Kothencz Tamás alapította a céget 1990-ben. Először kisvállalkozásban, később bt.-ben, ill. kft.-ben működött. Már a középkorban is megtalálhatóak voltak azok a bútorfazonok, melyekkel akkoriban találkozott. Egyszer látott egy fafaragót, aki szép (figurális) tárgyakat készített, évszázadok óta, változatlan kéziszerszámokkal. Arra gondolt, a mai kor megérett arra, hogy az emberek funkcionálisabbá, fának látszó tárgyakat lássanak szívesen az otthonukban. Akár divatot is teremthet ez, ha az eszközöket modernizálva, ipari mennyiségben is tudná (az egyedi jelleget megőrizve) biztosítani ezeket a munkákat. A gondolatot tett követte. Természetesen a művész oldalról érkező, elégedetlen volt az évszázados ötletekkel. Kitérésre vágyva belevetette magát a praktikus-szép ötvözésébe, próbálta összehozni a robusztust az elegánsal. Éveken át agyalt, okoskodott, és megszülettek a mostani formák, ötletek, újítások.

Minden munkája a Magyar Képző- és Iparművészeti Lektorátus által hitelesített, önálló művészi alkotás. Ezen nem akar változtatni, és a jövőben is ezt szeretné csinálni.

Az alapanyagul választott fekete nyár népies nevén topolyafa. Jellemző tulajdonsága, hogy vízbő esztendőekben – vagy a Tisza árterületén, ahol mindig sok a víz –, önfelelt ágburjánzásba kezd a törzsén, majd ezeket az ágakat körbenövi. Magyarul a csomorok voltaképpen a fa törzsébe belenőtt gallyak. Magas termetű, szabálytalan ágrendszerű, idősebb korában szétterülő koronát fejlesztő fa. Vastag törzse általában csomós, olykor már kevéssel a talaj fölött ágakra oszlik. Kérge sötétszürke, mélyen barázdált, az ágai és hajtásai fényes világosbarna színűek. Magassága elérheti a 30 m-t, és átmérője akár 3 m is lehet. Dudoros törzssel, széles, seprűszerű koronával, vastag, szétterülő ágakkal rendelkezik. Erősen visszahúzódó fafaj, a nemes nyarakkal történő hibridizálódás miatt kipusztulás fenyegeti.

A nyárfafa puha, de könnyen megmunkálható, gyakran használják az asztalosok. Színe világossárga, jellegzetesen felismerhető sötét csomókkal. Általános szabály, hogy minél több

csomó van, annál értékesebb a fa, mert szebb megjelenést kölcsönöz az általános textúrának. A rönköket lapokká fűrészelik, a csomorok, csomók, göcsök, elágazások csodálatosan mutatnak, ugyanis a fa ereze kikerüli, körbeöleli ezeket a pontokat és bonyolult erezhálóhoz létre. Részben ezért annyira népszerű a nyárfa bútor, melyet még fokoz az is, hogy gyenge a szála, azaz

nehezen reped. Ezen tulajdonság bútor esetében nem éppen előnytelen, mert így a legtöbb fafajával ellentétben, nagy felületek is kialakíthatóak belőle.

Tevékenységük teljes lakberendezéshez, vendéglátóegységek berendezéséhez megfelelő bútorgyártásból áll. A megrendelő igényeit és elképzeléseit egyeztetve, technikai lehetőségekkel megtervezik, elkészítik és beépítik.



Populus nigra L. – Fekete nyár. Fotó: dr. Udvardy László



250 éves topolyafa, Szalaszend (szerző: Oprienko), átmérője elérheti a 3 m-t, a fa színe világossárga, jellegzetes csomókkal.



Rusztikus gömbölyített garnitúra, 7 cm vastagságú, gyönyörű csomoros faanyagból. Exkluzív megjelenés, minőségi kivitelezés.



Az asztal mérete eleganciát és hatalmat sugároz, a trónszékben pedig királyként érzi majd magát a megbeszélésen.

tik az egyedi fabútort Európa minden országában. Az általuk bemutatott stílusban vállalják extra méretű bútorok készítését is. Pl. asztalok 10 m hosszúságig, ágyak bármilyen méretben. Vállalják továbbá kiszáradt, de még ép történelmi fából különleges, egyedi vájt bútorok készítését, ilyen formában mentve meg őket az utókor számára.

Kínálatunkból: csomoros nyárfa bútorok széles választéka, topolyabútor, nyárbútorok, rusztikus bútorok, gyökérbútorok, kül- és beltéri bútorok, kerti bútorok, exkluzív csomoros

ból. Exkluzív megjelenés, minőségi kivitelezés.

A cég alkalmazotti létszáma erősen ingadozó, 4–15 fő között. Részben az erős munkaerőhiány miatt, részben pedig azért, mert a művészete iránt fogékony embereket támogatja abban, hogy tőle elindulva, saját alkotó fantáziájukat használva vigyék tovább ezt az alapötletet. A Rusztikus Naturális Művészet stílus teremtőjének vallja magát, munkája a teljes lakberendezést öleli fel. Sajnos nem tudja kiszolgálni az összes rajongóját. Ez a kézműves munka a „kézműves”

nemzetközi cégek is. Pl. maróláncos tárcsáját.

Bútorait számos vásáron bemutatták, és számtalan díjban részesültek: Frankfurt Messe, kiállítási különdíj, Bécs különdíj, Zágráb különdíj, és további 4050 díj. Nem számolta és nem is tárolja vitrinben, nem egy sikerorientált ember, a túlzott ismertséget is kerüli, így védi az egyszerű és boldog magánéletét, és a szerettei nyugalmát. Négy lánya van, akik látva a szélmalomharcot, nem szándékoznak ebben részt venni! Igazuk van!

”

Minden ember egyedi és különleges. Mindenki egyedi, különleges bútort érdemel. Rusztikus, egy fatörzsből vájt monolit bútoraik a természet által alkotott egyedi formát őrzik, így soha nincs két egyforma fotel, kanapé vagy asztal. A vevőnek már csak az egyéniségéhez illő darabot kell kiválasztania.

nyárfa asztalok, egyedi vájt asztalok, körasztalok, székek, trónszékek, fotelok, egyenes és sarokpadok, kerti garnitúrák és pavilonok. Rusztikus, gömbölyített garnitúra, 7 cm vastagságú, gyönyörű csomoros faanyag-

művészet hátránya. A munka megkönnyítésére adaptereket tervezett a kézi szerszámgépekhez, a hatékonyság növelése céljából. Sajnos egyiket sem szabadalmaztatta, és ma már némelyiket tömegcikként gyártják,

Urbanszki László faműves-író, ahogy ő nevezi magát, sajnos már nincs közöttünk, de könyvei és szép bútorai őrzik emlékét. Az interjút 2019 őszén készítettem vele. „Fával 1997-től foglalkozom, a nyárfagyökerek formái-



ban rejlő lehetőségeibe szerettem bele. Munkásságom az első napokban abból állt, hogy megtisztítottam a rendelkezésemre álló öt gyökeret, majd körbejártam és gondolkodtam: Így utólag már tudom, hogy nagy szerencsém volt, mert az egyik darab külseje szinte kiabálta: fotel akarok

lenni. Kicsit babráltam vele (napokat), közben igyekeztem ellesni a segítségül hívott favágó srácok láncfűrészkezelését. Egy homokos domboldalban kialakítottam egy idealizált ülőformát – addig fészkelődtem a homokban, míg fölvette fenekem formáját –, majd lekapartam, hátam mögé gyűr-

tem annyi homokot, hogy alaposan megtámassza a hátam. Ekkor újra addig fészkelődtem, míg ideálisnak nem éreztem. Ezt az ülőformát másoltam le, vittem át a gyökerre. Kezdő voltam, és nagyon lelkes. Az idő, a munka nem számított, csak a szépség. Szép időszak volt, komoly





Urbanszki László saját készítésű bútora a lakásában és a kertben.

”

A kerti rönk bútor, mellyel ezután foglalkozni kezdtem, messze nem adott annyi lehetőséget a fantázia szárnyalására, mint a gyökerek, de jóval szélesebb réteget érdekelt, többen vásárolták.

erkölcsi eredményeket, szakmai elismeréseket szereztem, de megélni nem tudtam belőle. Az akkori friss, terjeszkedő, harácsoló kapitalizmusban még nem volt annyi tőkefelesleg, hogy a szépségre is költsenek.”

„A kerti rönk bútor, mellyel ezután foglalkozni kezdtem, messze nem adott annyi lehetőséget a fantázia szárnyalására, mint a gyökerek, de jóval szélesebb réteget érdekelt, többen vásárolták. Már a középkorban is megtalálhatóak voltak azok a bútorfazonok, melyekkel akkoriban találkozhattam. Természetesen a művész oldalról érkező, elégedetlen voltam az évszázados ötletekkel. Kitérésre vágó energia duzzasztotta keblemet, belevetettem magam a praktikus-szép ötvözésébe, próbáltam összehozni a robusztust az elegánsal. Éveken át játszottam, agyaltam, okoskodtam, de megszülettek a mostani formák, ötletek, újítások.” A fő alapanyag mellett még erdei, vagy fekete fenyőt is használ asztalok, padok lábainak, mert a nyárfának van egy olyan bosszantó tulajdon-

sága, hogy 10–16 cm átmérőjű rudak (rostfa) esetében hajlamos végigrepedni. Ettől még elegendő szilárdság marad benne a 30–60

kg-os asztallap megtartására, de erről a nagybetűs VEVŐ-t nehéz meggyőzni. „A fenyő is repedni akar, de az erdeifenyőn, ugyanilyen átmérőjű



Tükörvariációk

rönk esetén 30–40 cm távolságban csomók vannak (a valamikori ágak innen nőttek ki), és ezek megakadályozzák, hogy továbbrepedjen. Természetesen a fenyő ilyenkor nem hagyja magát, és sok helyen újra beropod, de ezek a repedések néhány milliméter szélességűek, és egész jól mutatnak az asztal- és padlábakban. A fenyő másik bosszantó tulajdonsága az úgynevezett kékülés. A szilárd-sági tulajdonságokra nincs jelentős hatása (10–15%-kal csökkenti az ütő-hajlító szilárdságot), így a szerkezeti faanyagokban is megengedett. Az asztallábak teherbírása (10–15 cm-es átmérőjű rudak) a megszokott terhelés tízszeresét is vidáman bírja. Se a kékülésnek, se a repedéseknek nincs jelentősége a teherbírás vagy az élettartam vonatkozásában. Bátran álljanak föl tizen az asztalra, szolidan táncolhatnak is rajta, bírnia kell! Natúr vagy világos lazúr esetén a kékülés látszik a lábakon, de én ezt nem tartom esztétikai hibának. A fa azért szép, mert vannak hibái, mert esendő, mint egy virág. Hibáival együtt szeretem! – mondja László. „Egy ötletemet sem védttem le, illetőleg javarészt lehetetlen is lett volna, így most már meglehetősen széles körben alkalmazzák őket. Egyébként, ha jobban belegondolunk, a



legmagasabb szakmai elismerés, ha egy mesternek lopják a kollegák az ötleteit, hisz pénzt, energiát kockáztat, tehát valóban jónak ítéli meg ezeket a fogásokat. Az én újításom a cölöplábak használata, melyekre szintén stafnikkal közelíték rá, majd önmetsző acél facsavarokkal fogatok meg. Ezen facsavarok lehetővé teszik egyfajta rugalmas kötés létrehozását, mert megroppantják a fa szerkezetét, ami próbál visszaállni az eredeti formájára. Ezek a lábak jól néznek ki, jobban hasonlítanak a megszokott klasszikus asztalokhoz, időtállóak, vevőim visszajelzései jók. Az asztalnál azt találtam ki, hogy az unalmasabb erezetű, de szélesebb 60–100 cm-es lapokat, két megtervezett hullámvonal mellett kettévágtam szalagfűrészsel. Az asztal hosszának függvényében megtervezett asztalszélességre (85–95–105 cm) széthúzott lapok alá tettem egy keskenyebb, „szelezés közeli” (geszt és szilács határán lévő) lapot, melyre ezt a két hullámvonalat átrajzolva, szintén kivágtam és közé tettem. Így a hasonló erezetű külső lapok szinte keretként ölelik át, emelik ki a belső, gazdagabb erezetű társukat, csodálatos látvánnyal örvendeztetve meg az értő szemű nézőt.

Előfordul, hogy a koncentrált napsütés az asztallap alja és felülete között akár negyven fokok hőkülönbséget produkál, és a lapvég bereped. Ilyen esetben vagy javítjuk, vagy a vevőt kérjük föl a mintegy 5 percnyi munka elvégzésére. 180–250-es szemcse-nagyságú csiszolóvászonnal bele kell nyúlni a résbe és megcsiszolni, majd a repedés szélét legömbölyíteni. Ezután bele kell csepegtetni a tőlünk kapott javítófestéket. A festéket lakkal kell fixálni, amint megszáradt. Hajlakk is nagyszerűen megfelel, ezzel finoman bele kell fújni a résbe.”

FELÜLETKEZELÉS, SZÍNEZÉS, LAKKOZÁS

A beltéri, fedett teraszon, illetve filagóriában elhelyezett bútorok felületét, a faanyagvédelem miatt, finomcsiszolás után vizes fapáccal fújja le. A pác az összes festékfajta



(lazúr, fedőfesték) közül a legkevésbé takar. Megvan az a különleges tulajdonsága, hogy a fa keményebb részeit kevésbé, a lágyakat jobban megfesti, azaz a keményebb erezet, göcsök, ágbenővések világosabbak, a puhább, ritkább szövet sötétebb. Megfelelő idejű száradás után, három sor kül- vagy beltéri lakkal festik le a bútorokat. A teljesen szabad téren, árnyék nélküli helyeken, az igénybevétel függvényében vastag, vagy vékony lazúrt használ, melyet ecsettel hord föl. A lazúr típusát, nevét minden vevőjének megadja, de, és ezért elnézést kér, ide nem mondja meg. ■

Forrás:

<http://www.artholz.hu/hu>

TERRA Alapítvány - Populus nigra L. - Fekete nyár,

Fájl:250 éves topolyafa, Szalaszend.jpg – Wikipédia (wikipedia.org)

Gerencsér Kinga (2020): Faműves mester-ségek, Soproni Egyetem Kiadó p. 175-178